

Jasen Boko

dramaturg, novinar, ali prije svega
veliki pustolov i sjajan putopisac u
četvrtak gostuje u Šibeniku

Proputovao sam dobar
dio svijeta, ali Hrvatsku
još nisam istražio do kraja

Putujući, shvatio sam prirodni ljepotama

NEVENA BANIĆ
nevena.banic@sbenski-list.hr

U organizaciji Hrvatskog kluba putnika, 27. prosinca, dakle ovaj četvrtak, u 18 sati u Gradskoj knjižnici 'Juraj Šižgorić' u Šibeniku gostuje Jasen Boko, dobitnik ovogodišnje književne nagrade 'Kiklop' za publicističku knjigu godine za djelo 'Tragovima Odiseja'. Nama je ovo bila izvrsna prilika da s njim popričamo baš o putovanjima, a vama da nakon Stipanje odete do knjižnice i napojite se informacijama iz prve ruke.

• **Splitsko stanje uma, koliko ono obilježava odrastanje, put do uspjeha, svakodnevi život? Ima li definicije za ovaj fenomen?**

-Split je vrlo specifičan grad, ali Šibenčanima taj dio priče ne moram posebno objašnjavati, postoje mnoge sličnosti. To stanje uma bilo bi teško definirati, ali ovaj je grad određen svojim mjestom u povijesti na vječitom raskrižju kultura. S jedne strane tu je zapravo mala urbana jezgra koju čine 'fetivi' SPLICANI, zatim povijesno iznimno značajan utjecaj Venecije i Italije uopće i konačno, i vrlo važno, utjecaj bliske Dalmatinske zagore koja je vječitom bila neka tampon zona grada prema osvajačima. Ja, kao i većina SPLICANA, u sebi imam tragove sve te tri 'kulture' i uvijek pokušavam podjednako poštivati sve njih. Možda je grčko-rimska tradicija ovdje ostavila najviše vidljivih tragova, ali su ovaj grad izgradili i mali, u povijesti nevidljivi ljudi. I ne samo izgradili, nego ga napravili ovakvim kakav jest i po čemu je poznat. Dioklecijan, imponantna veličina u svjetskim okvirima, i Bačo ili Šanto, često prozivani 'redikulima', ovdje imaju podjednaku težinu pa i važnost za grad. Taj 'vlaški' utjecaj, često kritiziran kroz povijest, nije uopće nebitan i mislim da su 'Vlaji' za Split učinili jako puno. Nažalost, kad se vlasti domognu njihovi naprimitivniji i najbahatiji izdanci poput današnjeg gradonačelnika, oni stvaraju krivu sliku o splitskom zaleđu koje je puno vrijednih ljudi, koji teško, ali ponosno žive. Splitsko stanje uma čine svi ti faktori. Kao i svako raskrižje i Split je pun kontradiktornosti, napetosti i tenzija, ponekad su one pozitivne, ponekad, nažalost, negativne.

Ožiljci svjedoče kakvo sam dijete bio

• **Kojih ste pet bitnih stvari naučili putujući po svijetu?**

-Poštivanje različitosti, tolerantnost, znanje da moji sugrađani i moj narod nisu 'najpametniji na svitu', snalaženje u nepoznatim situacijama, i činjenicu da se 'dobri' i 'loši' ljudi rađaju posvuda i da nikako nisu vezani za jedan, grad, zemlju ili kontinent.

• **Jeste li, s obzirom na strast za putovanjima, u djetinjstvu bili zvrk?**

-Jesam, o čemu svjedoče i moji ožiljci. Ali, netko tko odraste bosonog u Velom Varošu, ide sam pješice u kilometar i pol udaljen vrtić (i ne stigne uvijek do njega, već ponekad ostane u cjelodnevnoj igri na ulici) ima predispozicije prema pustolovina, a veće pustolovine od putovanja nema.

• **Sjećate li se svog prvog puta u životu?**

-Sjećam se uzbuđenja koje sam osjećao kad god je negdje trebalo ići. To me uzbuđenje ni do danas nije pustilo i to me raduje.

• **Koja je razlika između običnog čovjeka na putovanju i putopisca? Na koje stvari prije puta, a na koje za vrijeme uvijek obraćate pažnju?**

-Pa ne bi trebalo biti neke razlike između putnika i putopisca, mislim da je puno veća razlika između putnika i turista. S obzirom da pišem nešto što volim zvati 'kulturološkim putopisom', moja su putovanja prožeta kulturnim i povijesnim činjenicama i zahtijevaju značajnu 'knjišku' pripremu. Međutim, kad krenem na put, onda su mi najzanimljiviji lokalni ljudi i njihove priče, nikako nisam 'knjiški moljac' koji putuje kroz knjige i mašta o stvarnim susretima.

• **Jeste li stigli istražiti i Hrvatsku? Postoje li ovdje neka još uvijek neotkrivena mjesta kojima predviđate svijetlu budućnost?**

-Ne, nisam dovoljno istražio Hrvatsku, nekako uvijek mislim blizu je, stignem. I vjerujem da ću i stići! Zemlja nam je puna neotkrivenih i lijepih mjesta i nadam se da ona nikad neće postati mjesta 'svjetle budućnosti' zatrpama turistima i unakažena globalizacijom koja će im oduzeti svaku posebnost.

• **Zavolite li vlastitu zemlju još više kad se vratite s dugog putovanja?**

-Pa ne trebaju meni putovanja da bih volio svoju zemlju. Ali, povratak sa svakog putovanja otvori neke nove perspektive pa i vizure vlastite zemlje. Imamo sreću da živimo u posebno lijepom dijelu zemaljske kugle, umreženom i prirodnim i kulturnim ljepotama koje ponekad ne znamo dovoljno cijeniti. Imamo i zanimljive i ljubazne ljude, jedino sreću nemamo s političarima, ali – nitko nije savršen.

• **Zašto žene često imaju problem spakirati se za putovanja i imate li vi ponekad sličan problem? Što se uvijek mora naći u putnoj torbi? Jeste li se ikad za neki put potpuno krivo spakirali?**

-Prvi put čujem da žene imaju problema s pakiranjem. Možda ako nose ormar s cipelama i kompletnu garderobu, ali takve ionako nisu sklone putovanju. Ja s pakiranjem nemam problema, pogotovo kad idem na duži put i u Aziju, znam da ako bilo što zaboravim to lako mogu kupiti i tamo. Paradoksalno je da, što je put du-

ži, moja prtljaga je manja i lakša. Odavno sam naučio da je, pogotovo ako putovanje uključuje puno kretanja i hodanja, teška prtljaga najveći problem. Putovati lagano, a opet imati sve što je nužno, to je osnovno pravilo. Moj je uvjet da mi za dugi put ranac ne smije biti teži od 8-10 kila. Jedino zaista nužno novac su i putovnica, u mom slučaju i mali laptop na kojem pišem, sve ostalo može se uzeti i ne mora. Nisam se nikad krivo spakirao jer i ako ne znam kuda ću točno putovati, uvijek znam u kakvu klimu idem. Kad putujete lagano, onda i pakirate pametno!

• **Jeste li ikad na nekom putovanju bili u opasnosti?**

-Trebali bismo prvo definirati što je opasnost. Onako kako ja gledam na opasnost mogu reći da nisam bio u pravoj opasnosti. Nikad osim jednom, a i to je bilo mojom krivicom, a ne zbog 'opasnosti' putovanja. Pod Alamutom u Iranu, dok sam pratio Put svile, ušao u sam u jedan kanjon kroz koji sam želio proći, a pri tom to nikom nisam rekao. Pokazalo je da je kanjon puno zahtjevniji nego su to govorile bilješke putnika o njemu i zaglavio sam, ono 'ni naprijed ni natrag'. Kako nije bilo mogućnosti da mi bilo tko pomogne jer nitko nije ni znao gdje sam preostalo je jedino pouzdati se u sebe i nekako se iskobeljati. To sam i napravio, teško, ali sam napravio.

• **U kojoj ste zemlji sretali najljepše žene?**

-A u kojoj nisam?! Ne vjerujem da je ženska ljepota, kao i 'dobri' ili 'loši' ljudi raspoređena u granicama samo jedne ili pet zemalja. Volim različitost, u svemu pa i u ženskoj ljepoti, nemam svoj 'tip', tako da, za mene, lijepe žene postoje posvuda.

Negdje je Jasen, a ponegdje Džejsn

• **Koja je tajna dobrog putopisa?**

-Ne bih znao odgovoriti na ovo pitanje. Ono što je dobro jest da ova 'poplava' putopisa posljednjih godina kod nas otkriva vrlo različite autore, a njihove se osobnosti i interesi na putovanju otkrivaju najbolje u njihovim knjigama. Jedni su partijaner, drugi isključivo hodaju, treći pokušavaju otkriti džunglu, četvrti obilaze kulturne znamenitosti... Putopis koji ja pišem temelji se naglašenoj kulturno-povijesnoj 'žici'. U 'Putu svile' i 'Tragovima Odiseja' usredotočio sam se na dva jaka kulturna 'opća mjesta' i pokušao u njima tražiti ono manje poznato, što nije 'opće', potrošeno i banalno. Pri tom sam se trudio ne ostati samo u teoriji i knjigama nego cijelu priču 'otvoriti' kroz lokalne ljude i običaje. Na neki način, čini mi se da pišem 'putopis sa zadatkom', vežem se za nešto što ima veze s putovanjem i kulturom uopće (Put svile i Odisej) i onda krećem tim tragom. Pa gdje me put odnese. Moja je prednost vjerojatno do-

Im da smo mi imali sreće s a, ali nismo s političarima

»Croatian Travel Festival promovira kulturu putovanja dovodeći putnike i sama me inicijativa nije iznenadila. Ono što mi je bilo jako ugodno iznenađenja jest izuzetno kvalitetna organizacija koja je Šibenik na nekoliko dana pretvorila u putnički centar svijeta, imao sam dojam da grad živi zaj festival kao što živi i za svoj Festival djeteta. Nakon prošlogodišnjeg izdanja ne sumnjam da će događaj nastaviti rasti i razvijati se prema nečem što će postati dobro poznato i izvan regije.«

bro kulturološko obrazovanje i desetljeća pisanja u medijima i za kazalište. Čini mi se da je za dobar putopis važnija kvaliteta pisanja, nego mjesto gdje se putuje. Da bi se napisao dobar putopis ne mora se daleko otići, egzotični krajevi pomažu, ali nisu presudni u kvaliteti nekog putopisa.

• **Kome dugujete to neobično ime Jasen i imaju li ljudi po svijetu ponekad problema s izgovaranjem vašeg imena?**

-Ocu i majci, naravno. I vjerojatno tetki na čiji sam rođendan rođen, a koja se zvala Jasenka. Po svijetu ga izgovaraju s engleskim 'J' pa sam Džejsn, ponekad ih ispravljam, ponekad ne. U zapadnom krugu misle da moje ime potječe od Jasona, vođe Argonauta, Arapi imaju jedno ime vrlo slično mome, a svi su iznenađeni da je to ime – stabla. Omen ponekad jest omen, u mom je slučaju i u kombinaciji s prezimeom dosta jedinstveno što mi je sigurno, još u novinarskim danima, pomoglo da postane prepoznatljivo.

• **Šibenik i vi?**

-Pa ja bih rekao da se volimo, ali morat ćete o tome pitati i Šibenik. Ja taj grad volim posebno još otkad sam se bavio Fortisovim 'Putovanjem po Dalmaciji'. On, koji je bio krajnje politički tendenciozan putopisac – pokušavajući dokazati kako samo oni dijelovi Dalmacije koji su izloženi talijanskoj kulturi 'dobri' dijelovi – Šibenik nije volio. Jer je taj grad za razliku od ostalih dalmatinskih gradova najmanje bio izložen talijanskom utjecaju, stvorili su ga Hrvati iz zaleđa i imao je poseban mentalitet, ne uvijek ugodan talijanskom navodno 'tankočutnom' ukusu. A ja sam sklon tom povremeno neugodnom mentalitetu koji je često brutalno iskren i sličan onom u mom gradu. Iskrenost je vrлина, a činjenica da se ponekad u Dalmaciji malo preizravno i nimalo diplomatski istina govori izravno u lice jest nešto s čim moramo naučiti živjeti, ali što treba cijeniti. Već nekoliko godina povezan sam u Šibeniku s jedinstvenim događajem u svijetu kakav je Međunarodni festival djeteta, a novu poziciju direktora Drame u splitskom HNK koristit ću sigurno i za dodatno razvijanje kulturnih veza dva susjedna grada, slična po mentalitetu.

• **Kakva je vaša suradnja sa Hrvatskim klubom putnika čije je sjedište upravo u Šibeniku odakle je sve to i krenulo?**

-Jako cijenim tu inicijativu koju je pokrenuo agilni i vrlo sposobni Nikola Baraka i, iako nisam tip sklon 'kolektivnim' akcijama, podržavam njihove inicijative koliko god mogu. Zato sam tako rado i pristao doći i održati prezentaciju mog projekta i knjige 'Tragovima Odiseja'. Mislim da Nikola i društvo u Hrvatskom klubu putnika rade nešto jako dobro: razvijaju svijest o dobrim stranama putovanja među ljudima koji nisu sami po sebi putnici i 'uče' ih da putovati može svatko. «